

MODELE DE RUGĂCIUNE ÎN TEXTELE EVANGHELICE

Prof. GEORGE-ANTONIU NICOARĂ

Preliminarii

„Rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav, și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui” (*Iacov 5, 15*). Rugăciunea este dorința fierbinte a sufletului de a se uni cu Dumnezeu. Ea este cheia minunată care deschide cerul și care închide porțile ferecate ale iadului¹. Este scara pe care urcăm spre Împărăția lui Dumnezeu și prin care putem fi când vrem, unde vrem și cum vrem în comuniune directă și deplină cu Creatorul nostru.

*„Dacă și doar simplele aduceri aminte despre un om renumit distins prin înțelepciune - spunea Origen - ne cheamă să-i urmăm calea, cu atât mai mult folos aduce gândul îndreptat spre Dumnezeu, Părintele întregii creații, dacă împreună acest gând cu rugăciunea către El, convinși că stăm în fața lui Dumnezeu, Care e prezent, ne aude și vorbim cu El”*². De asemenea, Fericitul Augustin scria: *„Rugăciunea înalță sufletul, luminează conștiința, dă avânt voinței, întărește răbdarea. Rugăciunea este lumină pentru cei învăluiți de vișor, ancoră pentru cei asupriți de valuri, toiag pentru cei osteniți și comoară pentru cei săraci...”*³.

În prezentul studiu, pentru a înțelege mai bine cum este privită rugăciunea sau dialogul cu Dumnezeu în lumina Noului Testament, mai întâi vom reda o serie de texte evanghelice sau simple menționări despre momentele în care Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu a apelat la rugăciune, fie pentru Sine, fie pentru prietenii Săi, dar chiar și pentru dușmanii Săi, oferindu-ne pilda supremă de rugăciune către Părintele ceresc. Apoi, în următorul capitol, vom analiza exegetic câteva modele de rugăciune, pe care oameni cu o credință puternică le-au rostit înaintea Domnului Hristos, fiind convinși că El este într-adevăr *„Doctorul sufletelor și al trupurilor, Cel ce*

¹ Pr. Ionel Oprea, *„Priveghere și rugăciune”*, articol publicat în Revista *Altarul Banatului*, Anul III (XLII), Serie nouă, Nr. 1-3 (ianuarie-martie), 1992, p. 8.

² Origen, *Despre rugăciune*, VIII, 2; în vol. *P.S.B. 7 - „Scrieri alese - partea a doua”* (Exegeze la Noul Testament. Despre rugăciune. Filocalia), trad. de Pr. Prof. T. Bodogae, Pr. Prof. Nicolae Neaga și Zorica Lațcu, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1982, p. 216-217.

³ Pr. Prof. Ene Braniște, *„Rugăciunea - mijloc de legătură cu Dumnezeu”*, în vol. *„Îndrumări misionare”*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1986, p. 737.

*vindecă suferințele cele îndelungate și Cel ce tămăduiește toată boala și neputința în popor*⁴.

I. Mântuitorul Iisus Hristos - icoana Rugătorului desăvârșit

Trebuie însă să ținem cont că orice învățător, oricât de iscusit, de renumit și de bine pregătit ar fi, nu va reuși să transmită totul prin învățăturile sale, ci doar când aceste învățături suntacompaniate de transpunerea lor în viața și trăirea proprie a maestrului. Mântuitorul nostru Iisus Hristos, putem spune că a desăvârșit toate învățăturile pe care ni le-a predat în viețuirea Sa pământească. Și în ceea ce privește rugăciunea, El nu ne-a dat doar „rețete duhovnicești” pentru adevărata rugăciune, ci El Însuși S-a rugat în numeroase rânduri, împlinind tot cuvintele Sale: **„Toate câte voiți să vă faceți vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor”** (Matei 7, 12). Adică, dacă El ne-a poruncit și ne-a învățat cum să ne rugăm, El Însuși a împlinit rugăciunea. Și aceasta nu a făcut-o fiindcă ar fi avut nevoie de rugăciune, căci posedând în Persoana Sa firea dumnezeiască întregă, este poate chiar absurd ca El, Dumnezeu cel adevărat să se roage Tatălui, din moment ce tot El zice: **„Eu și Tatăl Meu una suntem”** (Ioan 10, 30) sau **„Eu sunt întru Tatăl și Tatăl este întru Mine”** (Ioan 14, 10).

Cu siguranță că Dumnezeu, pentru Sine nu avea sens să Se roage, căci de o ființă fiind cu Tatăl, era atotștiutor și fiind și atotstăpânitor, putea să schimbe orice nu I-ar fi convenit. Cu atât mai mult pentru alții nu avea sens să Se roage, căci ar fi putut oricând să substituie rugăciunea cu aplicarea puterii Sale infinite divine. Dar, la fel ca la Iordan, și în privința rugăciunii, El transcende limitele absurdității, rugându-se Tatălui în mai multe rânduri, atât pentru Sine, cât și pentru Apostoli, dar mai ales pentru toți credincioșii, mai întâi pentru a sublinia că întru Sine coexistă și firea omenească dimpreună cu cea divină, iar apoi ca să ni Se ofere pe Sine Însuși ca model suprem de rugăciune.

1. Scurte mențiuni despre rugăciuni ale Mântuitorului

a) „În zilele acelea, Iisus a ieșit la munte ca să Se roage și a petrecut noaptea în rugăciune către Dumnezeu” (Luca 6, 12).

Mântuitorul Se afla înainte de unul dintre momentele esențiale ale vieții Sale pământești, în fața unei alegeri care va avea efect asupra întregii omeniri, alegerea celor doisprezece apostoli. Bineînțeles că Dumnezeu fiind, El cunoștea dinainte și cine vor fi cei doisprezece, dar și modul în care ei se vor apropria de El. Însă rugăciunea nu era pentru El, ci pentru noi, ca să ne

⁴ Rugăciunea a 7-a de la Taina Sfântului Maslu, cf. *Molitifelnicul*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 2019, p. 166.

învețe că înaintea oricărui moment important al vieții noastre, înaintea luării unei decizii importante, trebuie să-L chemăm în ajutor pe Dumnezeu.

b) „Dând drumul mulțimilor S-a suit în munte, ca să Se roage singur. Și făcându-se seară, era singur acolo” (Matei 14, 23; Marcu 6, 46).

Acestă scurtă remarcă apare între două minuni săvârșite de Mântuitorul: săturarea celor cinci mii de bărbați și umblarea lui Iisus pe mare. Ce semnifică dar această suire în munte? Muntele este locul vecinătății cu Dumnezeu, căci multe evenimente biblice au avut loc pe munte, unde omul este mai aproape de Dumnezeu, ca de exemplu: primirea Legii pe Sinai; Predica de pe munte; alegerea celor 12 apostoli; Schimbarea la față⁵. Sfântul Ioan Gură de Aur tâlcuind aceste cuvinte zice: „*Bun lucru este pustia și singurătatea când trebuie să stăm de vorbă cu Dumnezeu. Pustia este mama liniștii, care ne scapă de toate tulburările. Hristos Se retrage des în pustie și Își petrece de multe ori întreaga noapte în rugăciune, ca să ne învețe să căutăm timp și loc potrivit în care să ne facem netulburați rugăciunea*”⁶.

c) „Eu M-am rugat pentru tine să nu piară credința ta. Și tu oarecând întorcându-te, întărește pe frații tăi” (Luca 22, 32).

Înainte de întreita lepădarea a Apostolului Petru, Hristos îi face o tainică mărturisire prin cuvintele de mai sus adresate lui. Și aici, ca și în citatele anterioare, remarcăm evidenta referire la firea omenească a lui Iisus, cu care Se roagă, ca orice om pentru cei dragi și apropiați ai săi, căci în mod cert, ca Dumnezeu adevărat, El nu avea nevoie de nicio rugăciune, ci putea să Își pună oricând înainte atotputernicia Sa, pentru a-l face pe Petru să fie neclătinat și statornic în credința sa. Dar nu a făcut acest lucru, ci S-a rugat, ca un aspect clar al smereniei Sale, însușire care domină întreaga realitate a Întrupării.

2. Rugăciunea „Tatăl Nostru”

Deși nu o putem considera o rugăciune personală a Domnului Hristos, având în vedere că toate cele rostite de El nu sunt altceva decât forme extrem de expresive prin care ne călăuzește modul de exprimare, precum și atitudinea față de Părintele ceresc, nu putem să nu așezăm *Rugăciunea Domnească* în fruntea tuturor formulelor de rugăciune oferite ca dar de Însuși Fiul lui Dumnezeu.

Este important de subliniat „insistentă” formă de plural propusă de Însuși Mântuitorul. Tot mai frecvent apare în Biserică o tendință de a singulariza textele cultului divin, oferind de multe ori impresia că rugăciunile

⁵ Prof. Univ. Dr. Ioannis Karavidopoulos, *Comentariu la Evanghelia după Marcu*, trad. de Lect. Dr. Sabin Preda, Editura Bizantină, București, 2001, p. 170-171.

⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Matei*, L, 1, în vol. *P.S.B. 23 (Scrieri. Partea a treia)*, trad. de Pr. D. Fecioru, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1994, p. 578.

și imnele liturgice conduc mai mult spre o rugăciune particulară, decât spre una comunitară. Considerăm că *Rugăciunea Domnească* este cea mai în măsură să lămurească acest aspect, punându-ne înaintea 9 întrebări ale formei de persoana I, numărul plural, a pronumelui personal. Iar ca să ne convingem că rugăciunea noastră nu trebuie să adopte excesiv o forma particulară, ci să se bazeze pe una comunitară, să ascultăm ce ne scrie Sfântul Ioan Gură de Aur: „*Prin aceste cuvinte, Mântuitorul ne învață să facem rugăciune de obște pentru toți frații. Că n-a spus: „Tatăl meu”, ci „Tatăl nostru”, poruncindu-ne astfel să înălțăm rugăciuni pentru toți oamenii și să nu urmărim folosul nostru, ci totdeauna folosul aproapelui*”⁷.

Putem afirma fără să greșim că, după cum toate planetele, sateliții și ceilalți aștrii stau grupați în sistemul solar în jurul Soarelui, care îi depășește, îi umbrește și chiar îi cuprinde cu strălucirea sa, tot așa și *Rugăciunea „Tatăl nostru”* se află în centrul tuturor rugăciunilor creștine, stând în mijlocul lor și depășindu-le cu a sa strălucire. Acest fapt l-a făcut pe marele apologet Tertulian să o numească „*breviarium totius Evangelii*” („prescurtarea întregii Evanghelii”)⁸, dar și pe Fericitul Augustin să afirme: „*De veți cerceta toate rugăciunile, nu veți afla nimic care să nu fie cuprins în Rugăciunea Domnească*”⁹.

3. Rugăciunea arhierescă a Mântuitorului

Această rugăciune apare într-un moment „cheie”, într-o situație limită, când Hristos, încheind cuvântarea de despărțire rostită ucenicilor, se îndreaptă cu pași repezi spre pătimire, dar se oprește câteva momente, înălțându-și privirea spre Tatăl. Deci Se afla la „linia de start” a Sfințelor Pătimiri, loc de unde începe panta ascendentă spre Golgota. După ce le-a zis ucenicilor: „**În lume necazuri veți avea**” (*Ioan 16, 33*), cutremurându-le sufletele, acum le înalță din nou prin rugăciune, adăugând oarecum îndemnul: „*Să luăm aminte!*”, ca atunci când suntem cuprinși de ispite, să lăsăm toate și să alergăm la rugăciune¹⁰.

Rugăciunea are un foarte bogat conținut teologic, dogmatic, oferindu-ne un adevărat rezumat al teologiei ioaneice despre lucrarea mântuitoare a lui Hristos. Sfântul Chiril al Alexandriei constata că această rugăciune are un dublu caracter: Hristos Se roagă mai întâi pentru Sine Însuși *ca Jertfă*, iar apoi pentru lume și Biserica Sa, *ca Jertfitor*, adică Marele Preot sau Arhiepiscopul care

⁷ *Ibidem*, Omilia XIX, 4, p. 250.

⁸ Tertulian, *Despre rugăciune*, 1 (Migne, P.L. 1, 1255B); apud. Mitropolit Nicolae Corneanu, *Quo vadis? Studii, note și comentarii teologice*, Timișoara, 1990, p. 298.

⁹ Fericitul Augustin, *Epistola CXXX către Proba*, XII, 22 (Migne, P.L. 33,503); apud. Mitropolit Nicolae Corneanu, *o.c.*, p. 298.

¹⁰ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, Omilia 80, 1, în vol. *P.S.B. 18 - Omilii la Evanghelia după Ioan (volumul al II-lea)*, Editura Basilica, București, 2019, p. 359.

mijlocește pentru popor¹¹. El Se roagă ca Om, dar Se roagă cum numai Fiul lui Dumnezeu o poate face: cu dragoste fierbinte pentru Apostoli, cu nemărginită purtare de grijă față de întreaga lume și cu îndrăzneală sfântă față de Părintele Ceresc.

Vom continua prin clasică ei împărțire în 3 secțiuni, punctând doar câteva aspecte esențiale care să sublinieze valoarea teologică și înțelesul dogmatic al acestei rugăciuni:

A. Rugăciunea lui Iisus pentru Sine ca Om (Ioan 17, 1-5)

Primul verset redă o dezvăluire a celor două firi, care se întrepătrund perfect în Persoana Sa: firea dumnezeiască și cea omenească. Ca Dumnezeu cunoaște toate câte vor urma, zicând: „**Părinte, a venit ceasul!**”, iar ca Om, ridică privirea spre cer, adresând Tatălui prima, dar și cea mai importantă cerere: „**Preaslăvește pe Fiul Tău, ca și Fiul să Te preaslăvească**”.

În continuare, Hristos face referire la mandatul Său, care I-a fost încredințat: „**I-ai dat stăpânire peste tot trupul**” (v. 2), stăpânire dată cu un scop precis „**ca să dea viață veșnică**”. Deci, Hristos este izvorul vieții veșnice, pe care o va da tuturor celor încredințați Lui de către Tatăl. Dar ce anume presupune dobândirea vieții veșnice? Răspunsul ni-l oferă imediat: „**Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis**” (Ioan 17, 3).

Versetele 4-5 vorbesc despre împlinirea mandatului de către Hristos, care trebuie să aibă ca efect preamărirea deplină, ce se va realiza doar prin jertfă, prin Înălțarea pe Cruce. „**După cum Moise a înălțat șarpele în pustie, așa trebuie să Se înalțe Fiul Omului, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică**” (Ioan 3, 14-15). Săvârșirea „**lucrului pe care I L-a dat să-l facă**” este vestirea Tatălui în întreaga lume. Deci, Fiul a semănat și a sădit rădăcina prin preamărirea Tatălui și biruirea diavolului, urmând să se coacă roadele cunoașterii lui Dumnezeu de către oameni¹².

Rugarea rostită în continuare: „**Preaslăvește-Mă, Părinte, cu slava pe care am avut-o la Tine mai înainte de a fi lumea**” (v. 5) este o clară expresie a chenozei, căci între oameni, El era într-adevăr lipsit de slavă, din cauza hainei cu care Se îmbrăcase, anume trupul carnal asumat la Întrupare¹³(Ioan 1, 14; Filipeni 2, 6-9), iar redobândirea slavei Sale nu se putea realiza decât prin evenimentele prin care era conștient că trebuia să treacă: Pătimirea, Moartea pe Cruce, Învierea din morți și în fine, Înălțarea la

¹¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Lumina Evangheliei - exegeze la Evangheliile duminicale*, Editura Agnos, Sibiu, 2016, p. 67.

¹² Sfântul Teofilact al Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, Editura Sophia, București, 2009, p. 395.

¹³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *o.c.*, Omilia 80, 2; *ed. cit.*, p. 364.

ceruri, ultimul fiind momentul în care i se va reda slava pe care o avea din veșnicie și de care S-a deșertat prin înomenire.

B. Rugăciunea lui Iisus pentru Sfinții Săi Apostoli (v. 6-19)

Hristos îi numește pe apostoli „cei pe care Mi i-ai dat din lume”, după cum mai înainte zicea: „Nimeni nu vine la Mine dacă nu îi este dat de la Tatăl” (Ioan 6, 65) sau „Nimeni nu poate să vină la Mine dacă nu-l va trage Tatăl Meu” (Ioan 6, 44).

Dacă am înțelege literal aceste pasaje, am putea crede că Fiul nu posedă puterea dumnezeiască deplină. Însă aceste cuvinte nu au nicidecum rolul de a ne spune că apostolii sunt primiți de Hristos de la Tatăl, căci El nu avea nevoie să îi primească, din moment ce El i-a creat (cf. Ioan 1, 3) și tot El le poartă de grijă neîncetat. Ele au rolul de a sublinia armonia desăvârșită care există între Tatăl și Fiul¹⁴, precum și originea Sa, ca trimis al Tatălui.

Expresia „**lumea i-a urât**” (Ioan 17, 14) este frumos tâlcuită de Sfântul Ioan Gură de Aur zicând că „atunci când devenim virtuoși suntem prigonii de cei vicleni și suntem luați în răs de ei, pentru că virtutea obișnuiește să nască pretutindeni ură din partea celor vicleni”¹⁵. În paralel cu această afirmație, Hristos zicea cu puțin timp mai înainte: „**Dacă vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte decât pe voi M-a urât. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său**” (Ioan 15, 18-19) și în altă parte: „**Vai vouă când toți oamenii vă vor vorbi de bine!**” (Luca 6, 26).

În fine, despre lepădarea de lume, același inegalabil exeget al veacului de aur al creștinismului, Sfântul Ioan Hrisostomul, propunea o metaforă pentru oamenii care neglijează lumea în scopul dobândirii alteia mai mărețe. El îi aseamănă cu un alergător în arena vieții pământești, care are ca scop câștigarea „premiului” suprem: Împărăția cerurilor¹⁶.

Versetele 18-19 prezintă încredințarea misiunii apostolilor, precum și rugăciunea pentru dobândirea sfințeniei, care ambele vin prin Fiul, de la Tatăl. Privind încredințarea misiunii apostolice sau trimiterea la propovăduire, *versetul 18* poate fi pus într-un paralelism perfect cu cuvintele pe care le-a rostit celor 11 apostoli în seara Duminicii învierii: „**Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi**” (Ioan 20, 21).

Apoi, pentru ca apostolii să dobândească sfințenia, Hristos menționează că trebuie întâi să se sfințească pe Sine Însuși. Și ce presupune aceasta? Jertfa! Trebuie să Se aducă jertfă, căci toate jertfele sunt numite sfinte. Deci, înțelegem că apostolii nu ar fi putut nicidecum să dobândească sfințenia, dacă Hristos nu Și-ar fi dat viața, înălțându-Se pe Crucea Golgotei pentru a reda omenirii exact ceea ce pierduse Adam în Eden – sfințenia.

¹⁴ *Ibidem*, Omilia 81, 1, *ed. cit.*, p. 368.

¹⁵ *Ibidem*, Omilia 82, 1; *ed. cit.*, p. 375.

¹⁶ *Ibidem*, Omilia 81, 3, *ed. cit.*, p. 373.

C. Rugăciunea lui Iisus pentru Biserica Sa (v. 20-26)

După ce a vorbit despre preamărirea Sa prin Jertfă, Mântuitorul rostește și rugăciunea pentru toți cei ce vor crede în El prin acțiunea binevestitoare a apostolilor. Aceștia vor fi chiar mai presus decât apostolii, după cum avea să-i spună și lui Toma: **„Fericiti cei ce n-au văzut și au crezut”** (Ioan 20, 29).

Din această secțiune, am ales două puncte esențiale, în care se sprijină întreaga rugăciune a lui Hristos pentru Biserică și pentru întreaga lume:

a) „Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine” (Ioan 17, 21).

Aici Mântuitorul Se roagă pentru unitatea Bisericii, care își are izvorul în deplina unitate perihoretică a Sfintei Treimi. Acest lucru înseamnă ca între mlădițe să existe o armonie perfectă în interiorul viței, adică toți creștinii să coexiste în unire, vegheați fiind de perfecta unitate a Dumnezeirii, căci așa cum vrajba dezbină, așa armonia unește.

b) „Le-am făcut cunoscut numele Tău și-l voi face cunoscut, ca iubirea cu care M-ai iubit Tu să fie în ei și Eu în ei” (Ioan 17, 26).

Observăm cum Mântuitorul apropiindu-Se de sfârșitul rugăciunii, nu poate încheia până nu se va referi la iubire, ca mamă a tuturor bunătăților¹⁷. El cere ca iubirea deplină dintre Tatăl și Fiul să ajungă să se sălășluiască în toți creștinii, iar aceasta să se manifeste și prin fapte, pentru a nu ne face asemenea celor întinați și necredincioși, care **„mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele lor, Îl tăgăduiesc”** (Tit 1, 16).

4. Rugăciunea din Grădina Ghetsimani

Rugăciunea din Grădina Ghetsimani este relatată de toți evangheliștii sinoptici (Matei 26, 36-45; Marcu 14, 32-41; Luca 22, 39-46) și amintită doar în treacăt de Evanghelia a IV-a (Ioan 18, 1).

Mai întâi se menționează că Hristos **„S-a dus după obicei în Muntele Măslinilor și ucenicii i-au urmat”** (Luca 22, 39). Acest lucru arată că momentul de rugăciune din acel loc nu este o „premieră”, ci este un aspect al rutinei, căci adesea Domnul Iisus mergea acolo pentru a grăi în rugăciune cu Părintele ceresc.

Textul propriu-zis al rugăciunii precizat de evangheliștii sinoptici este unul foarte scurt rostit însă în chip întreit: **„Părintele Meu, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești”** (Matei 26, 39, cf. v. 42; Marcu 14, 36 și Luca 22, 42). Este evident că aici avem de-a face din nou cu o manifestare a firii Lui omenești, care ar vrea să trăiască, să se sustragă de la Patimă, însă se remarcă și virtutea și înțelepciunea Lui, învățându-ne să dorim a se face voia

¹⁷*Ibidem*, Omilia 82, 3, ed. cit., p. 382.

Domnului și a urma Lui, chiar când firea noastră ne trage în altă parte¹⁸. Cu alte cuvinte, Hristos a zis: „*Nu voia Mea cea omenească să fie, ci a Ta, care a Ta nu este despărțită de voia Mea cea dumnezeiască*”¹⁹.

Două detalii semnificative unice sunt menționate de Sfântul Luca:

a) „un înger din cer s-a arătat Lui și-L întărea” (*Luca 22, 43*) - acest detaliu are menirea de a surprinde foloasele rugăciunii, căci în primul rând ne întărește în chip nevăzut, iar în al doilea rând, Dumnezeu ne trimite un mesager din mulțimea oștirilor cerești, pentru a ne convinge că El este cu noi și în toate încercările care vor veni nu ne va lăsa singuri, ci ca un Părinte iubitor va veghea nouă la tot pasul.

b) „El fiind în chin de moarte, mai stăruitor Se ruga. Și sudoarea Lui s-a făcut ca picături de sânge care picurau pe pământ” (*Luca 22, 44*).

Singurul Evanghelist care a scris despre sudorile de sânge ale Mântuitorului este un medic, doctorul Luca și o face cu precizia unui bun clinician. Hematidroza e un fenomen foarte rar, care se produce în condiții cu totul speciale: mare slăbiciune fizică, însoțită de o zguduire sufletească, drept urmare a unei emoții adânci, a unei frici mari. Fenomenul constă într-o dilatație intensă a vaselor capilare, dilatație care produce hemoragie. Sângele se amestecă laolaltă cu sudoarea și acesta este amestecul care iese prin piele și se prelinge pe tot corpul, în cantitate suficientă, ca să curgă și să cadă pe pământ²⁰.

5. Rugăciunea de pe Cruce

Punctul culminant iubirii a vrăjmașilor, Mântuitorul îl atinge în momentele de maximă agonie, în înălțimea Crucii, când rostește cea mai sinceră, mai consistentă și mai plină de iubire rugăciune din istorie: „**Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac**” (*Luca 23, 34*).

Aceste cuvinte concentrează culmea iertării, pe care Dumnezeu o aplică, rugându-Se și iertând pe ucigașii Săi, pentru păcatele cărora El tocmai îndura moartea. Și într-adevăr, li s-ar fi iertat lor păcatul, dacă pe urmă s-ar fi pocăit și nu ar fi rămas întru necredință.

Această rugăciune a Fiului lui Dumnezeu de pe Cruce a reprezentat o pildă pe care o vor rosti mereu, în veacurile de prigoană, toți sfinții martiri și mucenici în pătimirile lor²¹. Între aceștia, cel dintâi s-a remarcat Sfântul Arhidiacon și Protomartir Ștefan, care în timp ce își dădea sufletul în mâinile

¹⁸Idem, *Omilia la Matei*, Omilia 83, 1, ed. cit., p. 939.

¹⁹Sfântul Teofilact al Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, Editura Sophia, București, 2007, p. 312.

²⁰*Ibidem*.

²¹ Prot. Dr. Ioan Bude, *Conotații biblice despre „Jertfa vie” și limbajul imnic-euharistic*, Ediția a 2-a, Editura Alma Mater, Cluj-Napoca, 2007, p. 51-52.

lui Dumnezeu, se ruga pentru cei care îl ucideau, zicând: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta” (*Fapte 7, 60*).

II. Modele de rugăciuni stăruitoare izvorâte din credință sinceră

Mântuitorul nostru Iisus Hristos spunea înainte să pășească pe drumul Pătimirilor Sale: „Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El ...” (*Matei 20, 28*). Slujirea Domnului implică o multitudine de aspecte, ca: minuni, vindecări, învieri din morți, binecuvântări, sfințiri, iar toate aceste aspecte ale slujirii Sale au fost determinate de rugăciuni sincere și de credință puternică în puterea Sa dumnezeiască.

Întreaga activitate publică a Mântuitorului, tot drumul Său de la Iordan până la Golgota, a fost un drum al iubirii, al jertfei și al slujirii semenilor Săi aflați în nevoi de tot felul. În continuare, vom exemplifica câteva modele de rugăciune, puse înainte de textele evanghelice, rugăciuni rostite de oameni aflați în momente de cumpănă ale vieții lor, cuprinși de necazuri, suferințe, dureri sufletești și trupești, care își pun în Domnul Hristos toată nădejdea vieții lor, cu toată credința că El le va ierta păcatele, le va alina greutățile, îi va scăpa de la moarte, îi va mântui din furtună și îi va ridica din valurile vieții.

Toate aceste rugăciuni sunt modele pentru toți rugătorii din toate veacurile, pentru că ele au atins și au deschis cerul, în diferite situații și împrejurări, adeseori limită, dărâmand zidul păcatului și al neputinței omului în fața lui Dumnezeu, străpungând și risipind ceața și norii care uneori se interpun între noi și Dumnezeu.

1. „Doamne, sluga mea zace în casă, slăbănog, chinându-se cumplit [...] Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu, ci numai zi cu cuvântul și se va vindeca sluga mea.” (*Matei 8, 5-13*; cf. și *Luca 7, 2-10* – vindecarea slugii sutașului).

Primul exemplu la care vom face referire este, paradoxal, rugăciunea unui păgân. Este vorba de un sutaș sau un centurion, adică un ofițer păgân cu un grad militar comparabil cu acela al unui colonel de astăzi²², având în subordine 100 de oameni²³, în garnizoana romană din Capernaum, cel mai important oraș de pe țărmul Mării Galileii.

Spre deosebire de relatarea mateiană, unde are loc un dialog direct al sutașului cu Mântuitorul, Sfântul Evanghelist Luca vorbește doar despre intermediari ale comunicării prin „bătrânii iudeilor” și prin prietenii sutașului.

²² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *o.c.*, p. 108.

²³ Gherhard Maier, *Evanghelia după Matei*, p. 253; apud. Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Evanghelia lui Iisus - misiunea cuvântului*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015, p. 106.

Acest sutaș vine la Iisus cu o rugămintă mai puțin obișnuită. Dacă majoritatea oamenilor care I se adresau, se rugau fie pentru ei înșiși, fie pentru copiii lor sau pentru cei din familiile lor, aflați în suferințe, acest om Îi cere Mântuitorului să-i tămăduiască un slujitor, care era pe moarte (cf. *Luca 7, 2*). Cum ne-am așeza noi în fața acestui sutaș? Noi, astăzi, de multe ori nu mai știm să ne rugăm nici pentru cei ai casei noastre: părinți, frați, copii, soți sau soții, pe când acest om străin de neam și de credința în Dumnezeu, aleargă la Fiul lui Dumnezeu pentru un slujitor al său.

Această pericopă evanghelică ne descoperă în primul rând importanța rugăciunii pentru alții. Având iubire smerită și milostivă pentru semenii lor, oamenii cu adevărat credincioși devin ei înșiși glasul durerii celor care nu-și mai pot exprima prin cuvinte suferința și dorința de vindecare și se fac rugători pentru sănătatea și mântuirea semenilor lor bolnavi²⁴.

În momentul în care sutașul își așază ruga înaintea Domnului, Acesta îi dă un răspuns pe cât de scurt, pe atât de precis: **„Venind îl voi vindeca”** (*Matei 8, 7*). Hristos îi făgăduiește că va veni în casa lui tocmai ca să aflăm credința acestuia. Dacă ar fi zis direct: **„Du-te acasă, să fie vindecată sluga ta!”**, n-am fi știut cât e de mare credința lui²⁵. Lucrarea Mântuitorului atinge mai multe planuri deodată. El voia ca fapta să ajute mai multora: să vindece bolnavul, să arate credința cea mare a stăpânului său, să mustre necredința iudeilor și să dea glas profeției despre cei care așteaptă să intre în Împărăție și nu vor intra și despre cei ce nu așteaptă nicidecum și vor intra²⁶.

Deși pentru oricine ar auzi aceste cuvinte ale Mântuitorului, atitudinea ar trebui să fie una de bucurie, mlțumire și recunoștință, sutașul Îl oprește, oarecum, din drum pe Hristos, cu replica surprinzătoare ce constituie rugăciunea în sine a acestui text evanghelic: **„Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu, ci numai zi cu cuvântul și se va vindeca sluga mea”** (*Matei 8, 8*).

De ce, oare, nu a acceptat sutașul venirea în casa lui, a lui Iisus, Care tocmai se pregătea să-i împlinească rugămintea? Pentru cunoșcătorii legii iudaice, explicația ar fi simplă. Sutașul știa că unui iudeu nu-i era îngăduit să intre în casa unui păgân și el nu voia să-L pună pe Mântuitorul în situația de a fi acuzat de conașionali Săi²⁷. Cunoaștem faptul că într-un caz asemănător, Apostolul Petru a fost acuzat de iudeo-creștin că a fost găzduit de sutașul Corneliu în Cezareea Palestinei: **„Ai intrat la oameni netăiați împrejur și ai mâncat cu ei”** (*Fapte 11, 3*).

²⁴ P. F. Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia Slavei lui Hristos - predici la Duminicile de peste an*, Editura Basilica, București, 2016, p. 116.

²⁵ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XXVI, 1, *ed.cit.*, p. 328.

²⁶ Sf. Nicolae Velimirovici, *Predici*, trad. de Anca Sârbulescu, Editura Ileana, București, p. 355.

²⁷ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *o.c.*, p. 109.

Dar să fie, oare, doar grija sutașului față de imaginea lui Iisus în fața fariseilor? Nicidecum! Observăm smerenia sa sinceră, umilința exemplară și exprimarea nimicniciei sale (deși avea un statut social suficient de înalt în societatea vremii sale) în fața puterii dumnezeiești a Mântuitorului. Iar această smerenie nu poate avea alt izvor decât credința.

Pentru sutaș, Iisus nu era un simplu taumaturg, căci o astfel de credință mai avuseseră și alți oameni vindecați de Hristos. Ceea ce dă contur neobișnuit credinței sale, este lecția de logică, cu o argumentare imbatabilă²⁸, pe care I-o dă Mântuitorului: „**Și eu sunt om sub stăpânirea altora și-i spun acestuia: Du-te și se duce; și celuilalt: Vino, și vine; și slugii mele: Fă aceasta, și face.**” (Matei 8, 9). De aici rezultă că sutașul presimte că Iisus, ca și el, este „sub o stăpânire”. Și că, așa cum autoritatea sutașului derivă din cea a împăratului, tot așa autoritatea (stăpânirea) lui Iisus provine de la Dumnezeu²⁹.

Sutașul a simțit în Hristos cerul: foc din cer și luminează din cer. De ce să intre sub acoperișul său atâta foc când este de-ajuns doar o scânteie? De ce tot soarele când e destul o rază? Ajunge un cuvânt al Domnului, pentru că e mai tare ca focul și mai strălucitor ca raza soarelui: „Numai zi cu cuvântul!”³⁰.

Deci, credința sutașului era nemărginită. Atât de puternică încât, zice Evanghelistul Matei, „**Iisus S-a minunat**” (Matei 8, 10). Ce paradox! Dumnezeu se minunează de credința unui păgân în vremuri în care „**Israel nu-L mai cunoaște, poporul Său nu mai ia aminte la El!**” (cf. Isaia 1, 3).

Această credință unică Îl determină pe Mântuitorul să săvârșească o minune de la distanță: „**S-a însănătoșit sluga lui în ceasul acela**” (Matei 8, 13), iar minunea este însoțită de o laudă adusă de Hristos acestui păgân: „**La nimeni în Israel n-am găsit atâta credință**” (Matei 8, 10).

De fapt, Iisus admiră la acest sutaș păgân o fericită îmbinare a smereniei cu sinceritatea, cu curăția cugetului și cu fermitatea credinței, trăsături care anticipează calitatea vieții în Hristos, a creștinilor de mai târziu³¹.

2. „**Miluieste-mă, Doamne, Fiul lui David! Fiica mea este rău chinuită de demon [...] Doamne, ajută-mă! [...] Da, Doamne, dar și câinii mănâncă din fărâmiurile care cad de la masa stăpânilor lor**” (Matei 15, 21-28; cf. și Mc. 7, 24-30 - femeia canaaneancă).

²⁸ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *o.c.*, p. 107.

²⁹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *o.c.*, p. 110.

³⁰ Sf. Nicolae Velimirovici, *o.c.*, p. 355-356.

³¹ Prot. Dr. Ioan Bude, *Temeiuri biblice cu privire la oficierea Sfintelor Taine și ierurgii bisericesti, vol. III - Taina Pocăinței (Spovedania)*, Editurile Învierea și Eurobit, Timișoara, 2018, p. 37.

După un conflict avut la Ierusalim cu fariseii și cărturarii, evangheliștii Matei și Marcu ne înfățișează o dovadă de pocăință, o spovedanie publică, o veritabilă pildă de credință puternică, de smerenie adâncă și mai ales o rugăciune stăruitoare izvorâtă din inima zdrobită și frântă de durere a unei mame.

Mântuitorul Iisus Hristos ajunge în părțile Tirului și ale Sidonului, un tărâm străin, dintr-o țară numită Fenicia, care în acea vreme făcea parte din provincia romană a Siriei, pe teritoriul Libanului de astăzi. Dar ce căuta El aici, mai ales că, cu puțin timp înainte, le poruncise ucenicilor Săi: „**În calea păgânilor să nu mergeți ...**” (Matei 10, 5)? Aici locuiau canaanenii, pe care evreii îi considerau spurcați și îi disprețuiau datorită decăderii lor religioase și datorită păcatelor acestei populații, condamnate aspru de proorocii Domnului³². Din moment ce „**voia ca nimeni să nu știe**” (cf. Marcu 7, 24), înseamnă că nu a venit să propovăduiască. Deci, singura Sa țintă a fost această femeie, pe care a cautat-o din două motive: să-i aline suferința și să-i laude credința.

Femeia, auzind de prezența Lui acolo, vine în grabă și cade la picioarele Sale (cf. Marcu 7, 25), adresându-i cea dintâi rugăciune: „**Miluește-mă, Doamne, Fiul lui David!**” (Matei 15, 22). Ce mare taină! Domnul ieșise de la iudei, iar femeia ieșise din ținutul neamurilor. El a lăsat în urmă pe iudei, iar ea a lăsat în urmă idolatria și viața păcătoasă. Ceea ce pierduseră iudeii, a câștigat ea. Pe Cel de care ei se lepădaseră prin lege, ea l-a mărturisit prin credință³³.

Atitudinea Mântuitorului, însă, ne contrariază în această situație, căci mai întâi El o ignoră total, iar apoi o respinge pe motiv că nu face parte din oile pierdute ale casei lui Israel. „*Cât de neobișnuită și de ciudată e purtarea Domnului! Pe iudeii cei nerecunoscători îi miluește neconținut, pe cei care-L hulesc îi roagă, iar pe această femeie care aleargă la El, care se roagă de El și Îi cade la picioare, arătând atâta credință, o lasă fără vreun răspuns*”³⁴. Acest Iisus nu ne place! Ne descumpănește, ne contrariază, ne scandalizează! Cum e posibil ca Dumnezeu să treacă nepăsător pe lângă glasul stins de durere al unei mame? Cum să înțelegem, aici și acum, cuvintele Sale: „**Pe cel care vine la Mine, nu-l voi scoate afară?**” (Ioan 6, 37)³⁵.

Trebuie să înțelegem că în acest episod evanghelic, Dumnezeu o pune la încercare pe această mamă, dar la fel ca și în cazul rugăciunii „**Tatăl nostru**”, să sesizăm diferența dintre „a ispiti” (acțiunea diavolului) și „a pune la încercare” (acțiunea dumnezeiască). Evident că în niciun caz, Dumnezeu nu

³² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *o.c.*, p. 212.

³³ Epifanie Latinul, *Interpretări la evanghelii*, 58.

³⁴ Sf. Ioan Gură de Aur, Omilii la Matei, LII, 1, *ed.cit.*, p. 600.

³⁵ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *o.c.*, p. 189.

a fost, nu este și nu va fi nicicând pentru om o sursă de provocare la păcat, după cum niciodată nu poate fi învinuit vreun profesor, că pentru a acorda note și diplome elevilor săi, îi examinează mai întâi, verificându-le cunoștințele. Nimănui nu i se atribuie merite, fără să fie verificat mai întâi³⁶.

Femeia, parcă înțelegându-I intențiile, insistă mai tare, rugându-L: **„Doamne, ajută-mă!”** Acum, încercarea sa ajunge la apogeu, căci, Mântuitorul, parcă la fel de sensibil la suferința ei, îi dă o replică și mai tăioasă: **„Nu este bine să iei pâinea fiilor și să o arunci câinilor”** (Matei 15, 26). Oare cum am reacționa noi la auzul acestor cuvinte? Cu siguranță ne-am simți jigniți, ofenșați, am zice că nu avem nevoie de un astfel de Dumnezeu și ne-am îndepărta de El. Dar, femeia nici nu se revoltă, nici nu se smintește, nici nu pleacă, nici nu cere explicații. Ci, Îi oferă Mântuitorului o replică de o înțelepciune extraordinară: **„Da, Doamne! (Așa este! Poate că sunt un câine!, n.n.) dar și câinii mănâncă din fărâmiturile care cad de la masa stăpânilor lor”** (Matei 15, 27). Ce răspuns academic! Un răspuns surprinzător, minunat, nemaipomenit!

Tocmai aici voia să ajungă Hristos. El, ca Dumnezeu, cunoștea credința femeii și de aceea a supus-o acestui test, ca astfel să ne-o ofere ca exemplu de stăruință în rugăciune. Femeia obține cel mai înalt calificativ pentru acest examen. *„Ea nu a dat înapoi, a îndurat să fie socotită între câini, cerșind doar o fărâmitură din pâinea cea de viață dădătoare trimisă lui Israel de Dumnezeu. Pâinea este Hristos, iar fărâmiturile sunt pâine și cele mai mărunte milostiviri ale Sale. Câinii flămânzi, care nu au nici măcar atât, sunt mulțumiți să le primească”*³⁷.

„Atunci, răspunzând, Iisus i-a zis: O, femeie, mare este credința ta; fie ție după cum voiești! Și s-a tămăduit fiica ei din ceasul acela” (Matei 15, 28). Mântuitorul a amânat-o, nu pentru că n-ar fi vrut să-i dea darul, ci pentru că s-a îngrijit de dinainte să descopere tuturor credința sa. Prin răsplata pe care i-o oferă, o cinstește, arătând-o ca un simbol al Bisericii dintre neamuri³⁸.

Astfel, ea devine unul dintre cei patru pământenii, care au fost apreciați, lăudați și oferiți ca exemplu de Însuși Fiul lui Dumnezeu. Aceștia sunt: 1) *Sfântul Ioan Botezătorul*: **„Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul”** (Matei 11, 11); 2) *Sutașul*, a cărui rugăciune am analizat-o mai înainte și despre care Domnul a zis, cu uimire: **„La nimeni în Israel n-am găsit atâta credință”** (Matei 8, 10); 3) *această femeie canaaneancă*: **„O, femeie, mare este credința ta”** (Matei 15, 28) și 4) *acea văduvă săracă* care a aruncat doi bănuți în cutia darurilor de la templu:

³⁶ Prot. Dr. Ioan Bude, *o.c.*, p. 48.

³⁷ Sf. Nicolae Velimirovici, *o.c.*, p. 478.

³⁸ Teodor de Mopsuestia, *Fragmentul 83*.

„Această văduvă săracă a aruncat în cutia darurilor mai mult decât toți ceilalți [...] din sărăcia ei, a aruncat tot ce avea, toată averea sa” (Marcu 12, 43-44).

Dintre aceștia observăm că doi nu erau iudei, ci erau străini de neam și de credința în Dumnezeu Cel adevărat, arătându-ne astfel universalitatea mântuirii. Încă din prologul Evangheliei sale, Sfântul Apostol Ioan mărturisește despre Hristos: **„Întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit”** (Ioan 1, 11), iar Însuși Mântuitorul ne spune clar că **„vor veni mulți și de la răsărit și de la apus și vor sta la masă cu Avraam, Isaac și Iacov în Împărăția cerurilor”** (Matei 8, 11).

Deci, această universalitate a mântuirii va oferi unora mari „surprize”, căci mulți „câini” vor avea posibilitatea să devină „fii”, iar mulți își vor pierde demnitatea de „fii”, devenind „câini”.

3. **„Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă !”** (Marcu 10, 46-52; cf. și Matei 20, 29-34; Luca 18, 35-43 – Bartimeu orbul).

Un alt model este rugăciunea unui orb sărac, necăjit, care abia își ducea traiul, cerșind pe drum, la marginea cetății Ierihon. Evanghelistul Matei prezintă doi orbi, iar Marcu și Luca doar unul. Acesta fie pentru că cei din urmă l-au pomenit doar pe cel mai însemnat, fie că Luca îl prezintă pe unul dintre ei (la intrarea în Ierihon - cf. Luca 18, 35), iar Marcu pe celălalt (**„ieșind din Ierihon”** - cf. Marcu 10, 46)³⁹. Marcu precizează și numele orbului - Bartimeu - care este un patronimic, însemnând „fiul lui Timeu”. Dacă am privi etimologia, în limba ebraică „bar” înseamnă „fiul al”, iar „timaeus” este similar cu grecescul „τιμή”, care înseamnă „cinste”⁴⁰, iar acestea ne sugerează o primă caracterizare a personajului nostru.

Pentru a înțelege sensurile orbirii, Sfântul Nicolae Velimirovici spunea că *„Dumnezeu i-a dat omului ochi, pentru ca, privind lumea aceasta, să vadă oglindindu-se în ea cealaltă lume. Dar întocmai ca un om care se uită la umbra unui pom, uitând de pomul însuși, tot așa mulți se uită doar la lumea cea după simțuri, orbi fiind cu totul pentru Dumnezeu și pentru lumea cerească”*⁴¹.

Cetatea Ierihonului se află într-o vale străbătută de râul Iordan, iar așezarea sa joasă simbolizează starea de cădere. Orbul însă iese din cetate, adică încetează să săvârșească păcate vădite cu trupul său și se așează pe calea pe care trecea Mântuitorul⁴². Deci, auzind de minunile pe care le făcea Iisus,

³⁹ Sf. Teofilact al Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, Editura Sophia, București, 2007, p. 327.

⁴⁰ Idem, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Marcu*, Editura Sophia, București, 2008, p. 141.

⁴¹ Sf. Nicolae Velimirovici, *o.c.*, p. 586.

⁴² Sf. Ignatie Branciavinov, *Predici*, Editura Sophia, București, 2008, p. 307.

în sufletul lui se naște speranța vindecării, nădejdea izbăvirii și conștientizează că viața sa s-ar putea schimba, deși până acum nici nu mai îndrăznește să se gândească la un asemenea dar din partea lui Dumnezeu.

De aceea, când i se spune că Mesia este aproape, deși oamenii îl certau și chiar îl amenințau, el striga cu toată puterea, rugându-L din tot sufletul: **„Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă!”**. Acesta este strigătul credinței. Este rugăciunea nădejzii. Ce cuvinte simple... Dar ce credință mare!

Ca și în multe alte cazuri, când îl aude, Mântuitorul îi pune o întrebare ciudată, inexplicabilă: **„Ce voiești să-ți fac?”** Oare nu știa Hristos, în atotștiința Sa divină ce suferință are Bartimeu? Ba da! Dar nu a întrebat pentru că nu știa, ci pentru ca omul suferind să își exprime limpede, prin rugăciune, simțirea inimii și dorința sinceră a tămăduirii: **„Învățătorule, să văd iarăși!”**

Fără îndoială că Domnul Hristos a apreciat enorm credința lui Bartimeu, iar răspunsul nu a întârziat să apară: **„Vezi (Ți-ai recăpătat vederea, n.n.)! Credința ta te-a mântuit”**. Deci, credința sa i-a oferit un dar dublu și extrem de prețios. Mai întâi, darul vederii, căci cuvântul Mântuitorului a fost Lumină pentru cel ce era orb, pentru că a fost cuvântul Celui care este Lumina cea adevărată⁴³. Dar orbul nu a primit doar vederea, ci și mântuirea, căci Dumnezeu nu ne oferă niciodată doar ceea ce cerem, ci cu mult mai mult, întrucât darurile Lui sunt desăvârșite.

Mai mult decât atât, să ne gândim, pe cine a văzut Bartimeu pentru prima dată în fața ochilor, după ce și-a recăpătat vederea? Pe Însuși Hristos! Cât de fericiți au putut să fie ochii lui?! Căci el nu a văzut numai lumina zilei, ci pe Cel ce este Izvorul luminii și însăși Lumina lumii! Cât de puternic s-a imprimat chipul lui Iisus pe retina acestor ochi creați din nou prin puterea credinței în Hristos!⁴⁴

Iar, ca să conștientizăm câtă putere are rugăciunea credinței, să privim cum aceasta l-a transformat pe Bartimeu. Dintr-un orb sărac a devenit un om sănătos, integru, care își începe o viață nouă, iar dintr-un cerșetor ce stătea la mila altora a devenit un misionar și un mărturisitor al lui Dumnezeu între semenii săi, căci **„urma lui Iisus pe cale”**.

4. **„Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta”** (Luca 23, 42 - tâlharul „cel bun”).

Aceasta este rugăciunea, pe cât de scurtă, pe atât de cuprinzătoare a tâlharului aflat pe crucea din dreapta Mântuitorului. Acest om și-a petrecut întreaga viață în păcate, încălcând peste măsură poruncile, prin cele mai josnice și urâte fapte înaintea lui Dumnezeu. Acum, însă, în al doisprezecelea ceas, Dumnezeu îi oferă o șansă unică, aceea de a-și petrece ultimele clipe, în

⁴³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentarii la Luca*, Omilia 126.

⁴⁴ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *o.c.*, p. 328.

agonie, pironit pe cruce, dar lângă Izvorul vieții și Mântuitorul lumii, Iisus Hristos. De el depinde dacă își va sfârși viața cum a trăit-o, împotrivindu-se iubirii dumnezeiești, sau dacă va conștientiza faptele de rușine și se va grăbi ca măcar să le mărturisească, cerând milă de la Fiul lui Dumnezeu, înainte de a-și da ultima suflare în această viață.

Pe Golgota, Hristos a fost așezat între doi tâlhari, ca astfel să se împlinească profeția lui Isaia: **„cu răufăcătorii a fost numărat”** (Isaia 53, 12). Deși viața celor doi tâlhari e aproape identică, una mai de rușine ca cealaltă, în ceasul morții, din dialogurile de pe cruce remarcăm două atitudini total diferite, contrare chiar. Mai întâi avem nepocăința sau împietrirea în răutate a unuia dintre ei (cel din stânga): **„Nu ești Tu Hristosul? Mântuiește-Te pe Tine Însuși și pe noi!”** (Luca 23, 39). La polul opus, avem o spovedanie (mărturisire) publică, o recunoaștere cu sinceritate și smerenie a propriei vinovății, precum și proclamarea cu compasiune a nevinovăției lui Iisus (este singurul „apărător” al Domnului în toată istoria Pătimirilor Sale)⁴⁵: **„Nu te temi tu de Dumnezeu, că ești în aceeași osândă? Și noi, pe drept, căci noi primim cele cuvenite după faptele noastre; Acesta însă n-a făcut niciun rău”** (Luca 23, 40-41). Observăm, deci, cât de vizibile sunt aici vorbele viitoare ale Apostolului Pavel: **„Crucea pentru cei ce pier este nebunie; iar pentru cei ce se mântuiesc este puterea lui Dumnezeu”** (I Corinteni 1, 18).

Dar acest tâlhar n-a îndrăznit să se roage și să ceară nimic până când nu s-a curățit pe el însuși, prin mărturisire, de murdăria păcatelor⁴⁶. Abia atunci a rostit atât de sincer: **„Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta”** (Luca 23, 42). Este rugăciunea pocăinței vieții lui. Aceste cuvinte grăite în clipele de sinceră părere de rău au o putere extraordinară. Au anihilat și au biruit toată viața sa potrivnică lui Dumnezeu.

Tâlharul L-a mărturisit pe Hristos; L-a mărturisit în fața mulțimii fără număr care Îl batjocorea. L-a mărturisit atunci când nimeni nu se încumeta să o facă și când pușinii ucenici și ucenițe, care I-au rămas fideli, își mărturiseau iubirea pentru El doar prin lacrimi amare⁴⁷.

Pentru aceasta Dumnezeu i-a oferit cununa răsplătirii și, paradoxal, deschide porțile raiului cu acest tâlhar pocăit, spunându-i cu atâta seninătate: **„Astăzi vei fi cu mine în rai”** (Luca 23, 43). Privind promptitudinea mântuirii, ca promisiune făcută de Iisus celor ce I se mărturisesc, adverbul

⁴⁵ Prot. Dr. Ioan Bude, *o.c.*, p. 91.

⁴⁶ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia a II-a la Cruce și la tâlhar*, P.G. 49, 407-417, în vol. P.S.B. 14 (serie nouă) - „Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți”, Editura Basilica, București, 2015, p. 134.

⁴⁷ Sf. Ioan Maximovici, *Cuvinte pentru viața sufletului. Predici și îndrumări duhovnicești*, Editura Sophia, București, 2016.

„astăzi” (cu sensul de „acum”; „imediat”) reprezintă ziua veacului mesianic al mântuirii tuturor⁴⁸.

Făcând o analogie, Sfântul Teofilact spune despre acest tâlhar „*Precum un împărat biruitor, întorcându-se de la izbândă, pe cele mai bune din lucrurile de pradă le aduce cu sine, așa și Domnul, pe cel mai bun vas al diavolului (pe tâlhar, n.n.) prădându-l, împreună cu Sine îl aduce, întorcându-se la patria cea dintâi a omului - la Rai*”⁴⁹. Să nu socotim că a disprețuit Raiul sau l-a necinstit prin primirea tâlharului, ci din contră - zice Sfântul Ioan Hrisostomul - „*asa cum pe un medic îl admirăm mai mult atunci când îl vedem că vindecă și face sănătoși oameni cu boli incurabile, tot așa să-L admirăm și pe Hristos când Îl vedem că tămăduiește răni netămăduite și face sănătoși pe vameși, desfrânați și tâlhari, încât îi arată vrednici de ceruri*”⁵⁰.

Și, în fine, să ne gândim ce paradox ne mai pune în față Hristos pentru a conștientiza foloasele rugăciunii smerite și ale pocăinței sincere, care ne pot urca într-o clipă, dar și a căror lipsă ne poate nimici într-o clipă. Iuda Iscarioteanul, care l-a urmat pe Hristos în toată activitatea Sa publică, ascultându-L și mărturisindu-L, într-o clipă, stăpânit de mândrie și dorința de avere, a răsturnat tot ce a clădit în viața lui de apostol, pierzând raiul. Tâlharul „cel bun”, care a făcut cele plăcute diavolului toată viața sa, pătruns de un imbold al smereniei și pocăinței, se „spovedește” și se roagă cum a știut el, anulează toată fărâdelegile și vindecă păcatele, câștigând Împărăția cerurilor.

Câteva concluzii

În acest studiu, prin exemplul personal al Domnului Hristos, ca Arhetip al rugăciunii adevărate, dar și prin această serie de personaje biblice, care deși nu-L cunoșteau pe Dumnezeu, se roagă într-un mod demn de urmat de fiecare dintre noi, am vrut să înțelegem că Hristos ne așteaptă pe toți, și bogăți și săraci, și nobili și oameni simpli, și puternici și slabi, și sănătoși și bolnavi, și drepti și păcătoși, să vorbim cu El ca și cu un Părinte, căci aceasta este, de fapt, rugăciunea și să nu ne sfiim să îi cerem cele necesare trupului și sufletului nostru și, în mod sigur, nu ne va lăsa niciodată fără răspuns.

Rugăciunea este hrana vieții veșnice. Fără ea, sufletul se ofilește, slăbește și moare. Prin ea, sufletul cunoaște calea luminii cerești, se sfințește și se îndumnezeiește. Ea este stâncă de întărire în Dumnezeu și ne mântuiește. Ea scapă sufletul și trupul de moarte. Ea ne dă viață și fericire veșnică.

⁴⁸ Prot. Dr. Ioan Bude, *o.c.*, p. 92.

⁴⁹ Sf. Teofilact al Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, *ed.cit.*, p. 331.

⁵⁰ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia I la Cruce și la tâlhar*, II, P.G. 49, 399-408, în vol. *P.S.B.14* (serie nouă), *ed.cit.*, p. 116.

Rugăciunea stăruitoare este scara pe care urcăm la cer și harul divin coboară din cer peste noi. Ea este cheia care încuie și descuie Împărăția cerurilor⁵¹.

Toate modele de rugăciune pe care le-am analizat ne demonstrează că Mântuitorul nostru nu ține seama de neam, de etnie, de statut social, ci ține seama de suferința fiecăruia și de credința cu care se apropie de El. Vedem cât de simple și de sărăcicioase par cuvintele cu care acești oameni I se adresează. De aici, trebuie să înțelegem că Dumnezeu nu răspunde după volumul rugăciunilor, după numărul cuvintelor, după forma lor sau după frumusețea lor, ci El răspunde oricărei rugăciuni sincere, al cărei izvor este o inimă înfrântă și smerită.

Deci, Dumnezeu nu urmărește aparența, ci esența. Dumnezeu nu răspunde cuvintelor, ci răspunde credinței. Dumnezeu nu Se uită pe buzele omului, ci privește în adâncul sufletului lui. De aceea, să îndrăznim să ne rugăm! Și să nu ezităm niciodată să ne apropiem cu frică de Dumnezeu, cu credință puternică și cu dragoste adevărată de Izvorul tuturor darurilor, căci Mântuitorul nu a îndepărtat pe nimeni de la El, ci din contră ne așteaptă pe fiecare dintre noi, cu brațele Sale părintești larg deschise, să răspundem afirmativ la invitația Sa care răsună de-a lungul activității Sale pentru toți cei care au urechi de auzit: **„Veniți la Mine, toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi”** (*Matei 11, 28*).

⁵¹ Prot. Dr. Simion Radu, *Rugăciunea. Duminica XVIII-a după Rusalii*, în *Revista Mitropolia Banatului*, Anul XVI, Nr. 10-12/1996, p. 645.